

Datum van inontvangstneming : 12/02/2021

Zaak C-17/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

11 januari 2021

Verwijzende rechter:

Augstākā tiesa (Senāts) (hoogste rechterlijke instantie, Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 januari 2021

Verzoekster in eerste aanleg en verweerster in cassatie:

SIA GM

Verweerster in eerste aanleg en verzoekster tot cassatie:

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

Andere partijen bij het geding:

Ekonomikas ministrija

Finanšu ministrija

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Cassatieberoep ingesteld door de Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (commissie voor de regulering van openbare diensten) tegen het vonnis dat de Administratīvā apgabaltiesa (regionale bestuursrechter, Letland) op 10 juli 2019 heeft gewezen in het bestuursrechtelijk geding dat SIA GM (hierna: „verzoekster”) aanhangig heeft gemaakt bij verzoekschrift, waarin zij verzocht om vaststelling van een gunstig administratief besluit tot vergoeding van de financiële schade die zij heeft geleden doordat zij niet is betaald voor de verkoop van elektriciteit aan een openbare exploitant tegen een hogere prijs.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

De verwijzende rechter verzoekt op grond van artikel 267 VWEU om uitlegging van artikel 107, lid 1, en artikel 108, lid 3, VWEU, van artikel 3, lid 2, artikel 5, lid 2, en artikel 7, lid 1, van verordening (EU) nr. 1407/2013, van artikel 1, onder b) en c), artikel 2, lid 1, artikel 3 en artikel 17, lid 2, van verordening (EU) 2015/1589 en van overweging 30 en artikel 12 van richtlijn 2002/20/EG, zoals gewijzigd bij richtlijn 2009/140/EG, teneinde duidelijkheid te verkrijgen over de manier waarop het reeds toegekende maar niet ontvangen deel van steun moet worden beoordeeld en te bepalen op welke wijze en met welke middelen de door verzoekster geleden schade moet worden vergoed.

Prejudiciële vragen

1) Moet de aan de openbare exploitant opgelegde verplichting om tegen een hogere prijs dan de marktprijs elektriciteit te kopen van producenten die hernieuwbare energiebronnen gebruiken om energie op te wekken, waarbij voor de eindafnemer de verplichting geldt om te betalen in verhouding tot zijn verbruik, worden aangemerkt als een maatregel van de staat of met staatsmiddelen bekostigd in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU?

2) Moet het begrip „liberalisering van de elektriciteitsmarkt” aldus worden uitgelegd dat de liberalisering moet worden geacht reeds te hebben plaatsgevonden wanneer bepaalde aspecten van vrije handel worden waargenomen, zoals overeenkomsten tussen een openbare exploitant en leveranciers uit andere lidstaten? Kan worden aangenomen dat de liberalisering van de elektriciteitsmarkt aanvangt op het moment waarop de wetgeving bepaalde afnemers van elektriciteit (bijvoorbeeld die welke zijn aangesloten op het transmissienet of de niet-huishoudelijke afnemers van elektriciteit die zijn aangesloten op het distributienet) het recht toekent om van elektriciteitsleverancier te veranderen? Welke gevolgen hebben de ontwikkelingen op het gebied van de regulering van de elektriciteitsmarkt in Letland, in het bijzonder de situatie vóór 2007, voor de beoordeling van de aan de elektriciteitsproducenten toegekende steun in het licht van artikel 107, lid 1, VWEU (ter beantwoording van de eerste vraag)?

3) Indien uit het antwoord op de eerste en de tweede vraag blijkt dat de aan de elektriciteitsproducenten toegekende steun geen steunmaatregel van de staat is in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, betekent dan het feit dat verzoekster momenteel actief is op een geliberaliseerde elektriciteitsmarkt en dat de betaling van een schadevergoeding haar momenteel een voordeel oplevert ten opzichte van de overige op de betrokken markt actieve marktdeelnemers, dat de vergoeding van de schade moet worden aangemerkt als een steunmaatregel van de staat in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU?

4) Indien uit het antwoord op de eerste en de tweede vraag blijkt dat de aan de elektriciteitsproducenten toegekende steun wél een maatregel van de staat is in de

zin van artikel 107, lid 1, VWEU, moet dan de vordering van verzoekster tot vergoeding van de schade die zij heeft geleden omdat haar wettelijke recht op een hogere betaling voor de opgewekte elektriciteit niet volledig is geëerbiedigd, in het kader van het toezicht op staatssteun waarin voornoemde bepaling voorziet worden aangemerkt als een verzoek om nieuwe steun of als een verzoek om betaling van het deel van steun dat zij nog niet heeft ontvangen?

5) Indien het antwoord op de vierde vraag luidt dat het verzoek om vergoeding, in het licht van de omstandigheden zoals die zich voordeden in het verleden, moet worden beoordeeld als een verzoek om betaling van het nog niet ontvangen deel van een steunmaatregel van de staat, volgt dan uit artikel 107, lid 1, VWEU dat op dit ogenblik, om uitspraak te doen over de betaling van voornoemde steun, de huidige marktsituatie moet worden geanalyseerd en rekening moet worden gehouden met de geldende regelgeving (met inbegrip van de huidige beperkingen om buitensporig hoge compensaties te voorkomen)?

6) Is het voor de uitlegging van artikel 107, lid 1, VWEU van belang dat windkrachtcentrales in het verleden volledige staatssteun hebben gekregen, in tegenstelling tot waterkrachtcentrales?

7) Is het voor de uitlegging van artikel 107, lid 1, VWEU van belang dat slechts sommige van de waterkrachtcentrales die gedeeltelijke staatssteun hebben gekregen momenteel een vergoeding zouden ontvangen?

8) Moeten artikel 3, lid 2, en artikel 7, lid 1, van verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun aldus worden uitgelegd dat de in casu aan de orde zijnde steun, aangezien het bedrag ervan het de-minimisplafond niet overschrijdt, moet worden geacht te voldoen aan de criteria die zijn vastgesteld voor de-minimissteun? Moet artikel 5, lid 2, van verordening nr. 1407/2013 aldus worden uitgelegd dat er in casu, gelet op de in besluit SA.43140 van de Commissie vastgestelde voorwaarden om een buitensporig hoge compensatie te voorkomen, sprake kan zijn van onaanvaardbare cumulering als de betaling van de vergoeding voor de geleden schade wordt aangemerkt als de-minimissteun?

9) Indien in casu wordt geoordeeld dat er staatssteun is toegekend/betaald, moet artikel 1, onder b) en c), van verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, dan aldus worden uitgelegd dat er in omstandigheden zoals die welke thans aan de orde zijn sprake is van een nieuwe en niet van een bestaande steunmaatregel van de staat?

10) Indien de negende vraag bevestigend wordt beantwoord, moet dan bij de beoordeling of de situatie van verzoekster beantwoordt aan die van als bestaande steun te beschouwen steun waarnaar artikel 1, onder b), iv), van verordening

2015/1589 verwijst, alleen rekening worden gehouden met de datum waarop de steun daadwerkelijk is betaald als aanvang van de verjaringstermijn in de zin van artikel 17, lid 2, van verordening 2015/1589?

11) Indien wordt geoordeeld dat er staatssteun is toegekend/betaald, moeten artikel 108, lid 3, VWEU alsook artikel 2, lid 1, en artikel 3 van verordening 2015/1589 dan aldus worden uitgelegd dat een aanmeldingsprocedure voor staatssteun zoals die welke in casu aan de orde is, moet worden geacht passend te zijn wanneer de nationale rechter het verzoek om vergoeding van de geleden schade inwilligt mits een besluit van de Commissie is ontvangen waarbij de steun is goedgekeurd, en hij het Ekonomikas ministrija (ministerie van Economie) gelast de Commissie uiterlijk twee maanden na de uitspraak de desbetreffende verklaring van steun voor de handelsactiviteit te doen toekomen?

12) Is het voor de uitlegging van artikel 107, lid 1, VWEU van belang dat de vergoeding voor de geleden schade wordt gevorderd van een openbaar lichaam (commissie voor de regulering van openbare diensten) dat in het verleden dergelijke kosten nooit heeft moeten dragen, en dat de begroting van dat lichaam bestaat uit overheidsheffingen die worden betaald door de openbare dienstverleners van de gereguleerde sectoren en die uitsluitend voor de activiteit van de toezichthoudende instantie mogen worden aangewend?

13) Is een vergoedingsregeling zoals die welke in casu aan de orde is verenigbaar met de Unierechtelijke beginselen die gelden voor de gereguleerde sectoren, met name artikel 12 en overweging 30 van richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten (Machtigingsrichtlijn), zoals gewijzigd bij richtlijn 2009/140/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 107, lid 1, en artikel 108, lid 3, VWEU (in de versie die van kracht was ten tijde van de feiten van de onderhavige zaak).

Artikel 87, lid 1, en artikel 88, lid 3, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Artikel 3, leden 1 en 2, artikel 5, lid 2, en artikel 7, lid 1, van verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun.

Artikel 1, onder c) en b), en artikel 17, alsook artikel 2, lid 1, en artikel 3 van verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Artikel 12 en overweging 30 van richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten (Machtigingsrichtlijn), zoals gewijzigd bij richtlijn 2009/140/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009.

Rechtspraak

Arrest van het Hof van 15 mei 2019, Achema e.a. (C-706/17, EU:C:2019:407), punten 52 en 55.

Arrest van het Hof van 19 december 2013, Association Vent De Colère! e.a. (C-262/12, EU:C:2013:851).

Arrest van het Gerecht van 11 december 2014, Oostenrijk/Commissie (T-251/11, EU:T:2014:1060), punten 125 tot en met 127.

Arrest van het Hof van 13 maart 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160).

Arrest van het Hof van 10 juni 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, EU:C:2010:335), punten 39, 40 en 49.

Arrest van het Hof van 27 september 1988, Asteris e.a./Griekenland en EEG (C-106/87 tot en met C-120/87, EU:C:1988:457), punten 23, 24 en 26.

Arrest van het Gerecht van 18 juni 2019, European Food e.a./Commissie (T-624/15, T-694/15 en T-704/15, EU:T:2019:423), punt 91.

Arrest van het Hof van 21 november 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755), punten 25 tot en met 27, en 41.

Beschikking van het Gerecht van 12 juli 2019, Highgate Capital Management (T-280/19 R, EU:T:2019:545), punt 91.

Arrest van het Hof van 2 mei 2019, A-Fonds (C-598/17, EU:C:2019:352), punten 45 en 46.

Arrest van het Hof van 28 juli 2016, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (C-240/15, EU:C:2016:608), punt 45 en aldaar aangehaalde rechtspraak.

Arrest van de Latvijas Republikas Satversmes tiesa (grondwettelijk hof, Letland) van 14 oktober 2015, zaak 2015-05-03.

Arrest van de Latvijas Republikas Satversmes tiesa van 18 april 2019, zaak 2018-16-03.

Nationale wetgeving

Energētikas likums (energiewet) (in de versie die van kracht was op 1 juni 2001 en op 7 juni 2005), artikel 40, lid 1.

Elektroenerģijas tirgus likums (wet inzake de elektriciteitsmarkt), artikel 30, lid 1 (in de versie die van kracht was van 8 juni 2005 tot en met 31 december 2014), en artikel 30, lid 3 (in de versie die van kracht was van 8 juni 2005 tot en met 14 mei 2008).

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (wet inzake de toezichthoudende instanties voor openbare diensten), artikel 29, lid 1, en artikel 30, leden 1 en 2.

Korte uiteenzetting van de feiten en het hoofdgeding

- 1 Verzoekster, SIA GM, is een elektriciteitsproducent die een waterkrachtcentrale exploiteert waarbij gebruik wordt gemaakt van hernieuwbare energiebronnen.
- 2 Tot 8 juni 2005 bepaalde artikel 40, lid 1, van de energiewet dat elektriciteitsproducenten het recht hadden om het overschot aan opgewekte elektriciteit tegen een hogere prijs te verkopen aan een openbare exploitant, mits aan bepaalde criteria was voldaan. Het betrof formele criteria die geen betrekking hadden op de efficiëntie-indicatoren, de productiekosten of de winstmarges.
- 3 Hoewel de wet inzake de elektriciteitsmarkt, die op 8 juni 2005 in werking is getreden, voorzag in een algemene wijziging van het eerder vastgestelde systeem, bepaalde artikel 30, lid 1, ervan dat voor elektriciteitsproducenten die gebruikmaakten van hernieuwbare energiebronnen en reeds met hun activiteit waren begonnen, de vereisten met betrekking tot de werkingwijze, de leveringstermijnen en de prijzen die voordien van toepassing waren, gehandhaafd bleven. Volgens deze regeling kocht de openbare exploitant vanaf de ingebruikname van de betrokken centrale gedurende acht jaar elektriciteit tegen een prijs die 2 keer hoger was dan de gemiddelde verkoopprijs van elektriciteit. De kosten van deze aankoop werden door alle Letse eindafnemers van elektriciteit gedragen in verhouding tot hun elektriciteitsverbruik.
- 4 Per 1 januari 2015 is deze regeling gewijzigd en zijn dergelijke elektriciteitsproducenten gedurende een periode van maximaal 20 jaar vanaf de ingebruikname van de centrale gebonden aan een bepaalde aankoopprijs.
- 5 Overeenkomstig de wet inzake de toezichthoudende instanties voor openbare diensten is de commissie voor de regulering van openbare diensten (hierna: „toezichthoudende instantie”) een onafhankelijke, autonome publiekrechtelijke instelling met volledige rechtspersoonlijkheid, die op onafhankelijke wijze handelt bij de uitvoering van haar wettelijk vastgestelde begroting. Een van de

verantwoordelijkheden van de toezichhoudende instantie was het vaststellen van een gemiddelde prijs voor het in de handel brengen van elektriciteit.

- 6 Tijdens de periode van 1 maart 2006 tot en met 1 april 2010 heeft de toezichhoudende instantie deze prijs niet vastgesteld. Bij vonnis van 26 september 2008 heeft de Administratīvā apgabaltiesa in een ander bestuursrechtelijk geding geoordeeld dat de handelwijze van de toezichhoudende instantie onwettig was omdat zij voornoemde prijs niet had vastgesteld.
- 7 Verzoekster heeft de toezichhoudende instantie verzocht om vergoeding van de schade die zij naar eigen zeggen had geleden omdat voornoemde prijs niet was vastgesteld. De schade kwam overeen met het verschil tussen de door de openbare exploitant aan verzoekster betaalde prijs en de prijs waartegen de openbare exploitant de elektriciteit had moeten kopen indien de gemiddelde prijs voor het in de handel brengen van elektriciteit was vastgesteld tussen 1 maart 2006 en 30 september 2008. Verzoekster vorderde een schadevergoeding van 2 609,20 EUR op grond van de Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (wet betreffende de vergoeding van schade veroorzaakt door de nationale autoriteiten).
- 8 Bij besluit van 11 april 2011 heeft de toezichhoudende instantie die vordering afgewezen, waarna verzoekster beroep heeft ingesteld bij de Administratīvā apgabaltiesa. Bij vonnis van 10 juli 2019 heeft die rechter verzoekster gedeeltelijk in het gelijk gesteld en de toezichhoudende instantie veroordeeld tot betaling van een vergoeding van 662,26 EUR voor de door verzoekster geleden financiële schade, mits een besluit van de Europese Commissie was ontvangen waarbij die steun was goedgekeurd of ervan kon worden uitgegaan dat de Commissie een dergelijk besluit had vastgesteld.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

De argumenten van partijen zijn opgenomen in de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 9 De onderhavige zaak betreft de vraag of de toekenning van steun aan elektriciteitsproducenten in het verleden (het recht van elektriciteitsproducenten om elektriciteit tegen een hogere prijs te verkopen en de verplichting voor de openbare exploitant om die elektriciteit te kopen) een steunmaatregel van de staat is in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU.
- 10 Volgens de rechtspraak van het Hof kan een maatregel die met name bestaat in een verplichting tot afname van elektriciteit onder het begrip „steunmaatregel van de staat” vallen, ook al gaat hij niet gepaard met een overdracht van

staatsmiddelen; niettemin moet belang worden gehecht aan de financieringsbron (zie arrest van het Hof in zaak C-706/17, punten 52 en 55).

- 11 In het hoofdgeding bestond de financieringsbron uit de door de eindafnemers van elektriciteit in Letland verrichte betalingen voor de aankoop van elektriciteit bij een openbare exploitant, die uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte elektriciteit moest kopen. In het licht van de uitlegging die het Hof in zaak C-262/12, Association Vent De Colère! e.a. (EU:C:2013:851), geeft aan de staatssteunregels, is de verwijzende rechter van oordeel dat een dergelijk bijeenbrengen en uitbetalen van middelen een steunmaatregel van de staat is.
- 12 Gelet op het arrest van het Gerecht van 11 december 2014 in zaak T-251/11, Oostenrijk/Commissie (punten 125-127), en de communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (2001/C-37/03) (punten 24, 54 e.v.), heeft de verwijzende rechter bovendien de indruk dat het standpunt van de Commissie op het voor deze zaak relevante tijdstip onduidelijk en variabel was.
- 13 Indien dit soort steun algemeen een steunmaatregel van de staat vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, is het onduidelijk hoe het liberaliseringsproces van de Letse elektriciteitsmarkt deze beoordeling beïnvloedt.
- 14 Het Hof heeft verklaard dat een regeling van een lidstaat waarbij particuliere elektriciteitsbedrijven verplicht worden om elektriciteit af te nemen tegen prijzen die hoger zijn dan de werkelijke economische waarde van dit soort elektriciteit, en waarbij de financiële last wordt verdeeld tussen deze elektriciteitsbedrijven en de toeleverende particuliere netexploitanten, geen steunmaatregel van de staat is in de zin van artikel 92, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en dat „bij de huidige stand van het gemeenschapsrecht inzake de elektriciteitsmarkt” een dergelijke regeling verenigbaar is met artikel 30 van dat Verdrag (zie arrest Hof in zaak C-379/98, PreussenElektra, EU:C:2001:160). Dat arrest had echter betrekking op de juridische situatie voordat de elektriciteitsmarkt uit hoofde van richtlijn 96/92/EG gereguleerd begon te worden in de secundaire wetgeving.
- 15 Uit de documenten betreffende de toetreding van Letland tot de Europese Unie blijkt dat aan Letland geen specifieke overgangsperiode was toegekend voor de omzetting van richtlijn 2003/54/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van richtlijn 96/92/EG, en dat er derhalve vóór 1 juli 2004 uitvoering aan moest worden gegeven.
- 16 In casu is ook niet duidelijk wanneer de Letse elektriciteitsmarkt is geliberaliseerd. Uit de omstandigheden van de onderhavige zaak kan worden afgeleid dat de Letse markt reeds vóór 1 juli 2007 aan andere markten was gekoppeld en dat een dergelijke elektriciteitsafname de handel tussen de lidstaten beïnvloedde.
- 17 De Satversmes tiesa heeft in zijn arrest van 18 april 2019 echter geoordeeld dat de liberalisering van de Letse elektriciteitsmarkt is begonnen per 1 juli 2007, de

datum waarop de wijzigingen van de wet inzake de elektriciteitsmarkt in werking zijn getreden.

- 18 Volgens de toezichthoudende instantie staat de markt sinds 6 oktober 1998 open voor in aanmerking komende elektriciteitsafnemers, terwijl 1 juli 2007 de datum is waarop de elektriciteitsmarkt is geliberaliseerd voor huishoudelijke afnemers, die slechts een klein deel van het totale elektriciteitsverbruik vertegenwoordigen. Pas sinds 1 januari 2015 nemen alle huishoudelijke afnemers deel aan de vrije elektriciteitsmarkt.
- 19 Volgens de rechtspraak van het Hof sluit het gebrek aan marktliberalisering niet noodzakelijk uit dat staatssteun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden en de mededinging kan vervalsen of dreigen te vervalsen (zie arrest Hof in zaak C-140/09, punt 49). Staatssteun kan het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden en de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen, ook al staat de betrokken markt nog maar gedeeltelijk open voor mededinging. Het is voldoende dat er op het moment van inwerkingtreding van een steunmaatregel op de betrokken markt daadwerkelijk een situatie van concurrentie bestaat om te kunnen spreken van een maatregel van de staat of een met staatsmiddelen bekostigde maatregel die het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden en de mededinging kan vervalsen of dreigen te vervalsen.
- 20 Gelet op het voorgaande moeten de omstandigheden worden vastgesteld die van belang zijn om te bepalen wanneer de markt is geliberaliseerd en moet worden vastgesteld in welke mate de bevindingen in zaak C-379/98, PreussenElektra, kunnen worden toegepast op de situatie die in Letland bestond tot het jaar 2007.
- 21 Bovendien twijfelt de verwijzende rechter over de uitlegging van de vordering van verzoekster, ongeacht of de toekenning van steun aan elektriciteitsproducenten in het verleden moet worden aangemerkt als een steunmaatregel van de staat.
- 22 Het Hof heeft verklaard dat er een verschil bestaat tussen een schadevordering en een vordering tot betaling van niet-uitbetaalde staatssteun (zie arrest Hof in de zaken 106/87-120/87, punt 26). Steunmaatregelen van de staat zijn maatregelen van de overheid ter begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties. Naar hun aard verschillen die maatregelen bijgevolg fundamenteel van vergoedingen die de nationale bevoegde autoriteiten aan particulieren betalen wegens schade die deze laatsten door hun toedoen hebben geleden en zij worden dus niet aangemerkt als staatssteun (ibidem, punten 23 en 24).
- 23 Uit de rechtspraak van het Hof volgt dat niet kan worden uitgesloten dat een vergoeding die op grond van een rechterlijke uitspraak moet worden betaald in de regel kan worden aangemerkt als onrechtmatige staatssteun (zie arrest Gerecht in de zaken T-624/15, T-694/15 en T-704/15, punt 91).
- 24 In de onderhavige zaak vordert verzoekster alleen een vergoeding voor het niet-ontvangen deel van de steun waarop zij wettelijk recht had. In haar in de

onderhavige zaak bij de Administratīvā apgabaltiesa ingediende opmerkingen heeft de Commissie gesteld dat verzoeksters vordering niet kan worden aangemerkt als een vordering tot schadevergoeding in de context van staatssteun. De vraag rijst derhalve of er redenen zijn om aan te nemen dat verzoeksters vordering een verzoek om betaling van staatssteun is.

- 25 Volgens de toezichhoudende instantie zou verzoekster dan nieuwe staatssteun ontvangen, maar verzoekster zelf is van mening dat de vergoeding verband houdt met de rechten die zij reeds had vóór de toetreding van de Republiek Letland tot de Europese Unie en vóór de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. Volgens haar betreft het derhalve geen nieuwe staatssteun, maar een deel van steun die haar reeds was toegekend maar nog niet was uitbetaald. De Administratīvā apgabaltiesa is het eens met de toezichhoudende instantie.
- 26 De verwijzende rechter twijfelt of verzoeksters schadevordering een verzoek om nieuwe staatssteun dan wel een verzoek om betaling van het nog niet ontvangen deel van de staatssteun is.
- 27 Indien de vergoeding nu zou worden betaald, zou verzoekster worden bevoordeeld ten opzichte van de overige op de betrokken markt actieve marktdeelnemers en zou de schadevordering in het licht van de huidige feitelijke en juridische omstandigheden dus kunnen worden aangemerkt als nieuwe staatssteun. De vergoeding heeft tevens tot doel de in het verleden geleden schade te compenseren om de vroegere situatie te herstellen. Bijgevolg zou verzoeksters vordering in het licht van de feitelijke en juridische omstandigheden zoals die in het verleden golden wellicht moeten worden beoordeeld als een verzoek om betaling van de steun die eerder niet volledig is ontvangen.
- 28 De rechtspraak van het Hof biedt hier tot op heden geen antwoord op, waardoor de verwijzende rechter het nodig acht de zaak te verwijzen naar het Hof.
- 29 Indien de vordering op grond van de omstandigheden zoals die zich in het verleden voordeden, moet worden aangemerkt als een verzoek om betaling van een deel van steun die eerder niet volledig is ontvangen, rijst de vraag welke gevolgen de huidige feitelijke en juridische situatie heeft voor dat verzoek.
- 30 Verzoekster heeft tussen 1 maart 2006 en 30 november 2007 niet de buitensporig hoge compensatie voor elektriciteit ontvangen waarin de wet voorzag, waardoor de feitelijke context moet worden beoordeeld in het licht van de op dat ogenblik geldende regeling.
- 31 Verzoekster zou de vergoeding echter ontvangen op een ogenblik waarop zowel het regelgevingskader als de marktsituatie is veranderd. In de onderhavige zaak heeft de toezichhoudende instantie benadrukt dat verzoekster geen bijkomende steun meer kan ontvangen vanwege de beperkingen die het regelgevingskader momenteel oplegt. Indien de door verzoekster geleden schade wordt vergoed, zou zij haar concurrentiepositie kunnen verbeteren ten opzichte van de overige marktdeelnemers.

- 32 De verwijzende rechter vraagt zich bijgevolg af of de huidige marktsituatie moet worden onderzocht en rekening moet worden gehouden met de momenteel geldende wetgeving (met inbegrip van de huidige beperkingen), en welke gevolgen de aan verzoekster toegekende vergoeding zal hebben voor de overige marktdeelnemers, met andere woorden of een dergelijke vergoeding een ongelijke behandeling zal opleveren tussen gelijkwaardige marktdeelnemers.
- 33 De regeling voorzag in eenvormige regels voor wind- en waterkrachtcentrales, maar de toezichthoudende instantie heeft enkel voor de windkrachtcentrales een prijs vastgesteld, waardoor deze de steun wél volledig hebben ontvangen. Momenteel is er tussen de windkrachtcentrales en de waterkrachtcentrales sprake van een verschillende behandeling, die kan worden gecompenseerd met een vergoeding. In de desbetreffende periode heeft geen van de waterkrachtcentrales de steun volledig ontvangen, maar niet alle waterkrachtcentrales hebben om vergoeding van de geleden schade verzocht. Een vergoeding van de waterkrachtcentrales die door de betreffende inbreuk zijn getroffen zou een verschillende behandeling kunnen opleveren tussen verschillende waterkrachtcentrales die onder gelijkwaardige omstandigheden actief zijn. De verwijzende rechter vraagt zich af of deze omstandigheden van invloed zijn op de beoordeling of de toekenning of betaling van staatssteun toelaatbaar is.
- 34 Wanneer wordt onderzocht of verzoeksters situatie verenigbaar is met artikel 107, lid 1, VWEU is het van fundamenteel belang het bedrag van de toegekende staatssteun te beoordelen.
- 35 In het Unierecht wordt de-minimissteun geregeld bij verordening nr. 1407/2013. Artikel 3, lid 1, ervan bepaalt welke steunmaatregelen zijn vrijgesteld van de in artikel 108, lid 3, VWEU vastgestelde aanmeldingsverplichting. Artikel 3, lid 2, van verordening nr. 1407/2013 omschrijft de-minimissteun. Artikel 7, lid 1, ervan bepaalt op welke steun de verordening van toepassing is.
- 36 De betwiste steun bedraagt 662,26 EUR en overschrijdt bijgevolg niet het de-minimisplafond. Volgens de verwijzende rechter kan de situatie van verzoekster voldoen aan de criteria van de-minimissteun, maar dergelijke argumenten zijn in casu niet aangevoerd en in het verleden is dit soort steun niet aangemerkt als de-minimissteun.
- 37 De verwijzende rechter twijfelt derhalve of de betwiste steun kan worden aangemerkt als de-minimissteun die niet voldoet aan alle criteria van artikel 107, lid 1, VWEU en die bijgevolg niet onderworpen is aan de aanmeldingsverplichtingen waarin artikel 108, lid 3, VWEU voorziet.
- 38 Na de betrokken periode is aan verscheidene waterkrachtcentrales een nieuwe vorm van staatssteun toegekend op grond van de wet inzake de elektriciteitsmarkt, die in overeenstemming is met besluit nr. SA.43140 (2015/NN) van de Europese Commissie van 24 april 2017, „Steun van de Letse Staat voor hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtcentrales”. Bijgevolg rijst tevens de vraag of uit

de in artikel 5, lid 2, van verordening nr. 1407/2013 gestelde vereisten inzake cumulering volgt dat er, indien de betaling van de vergoeding voor de geleden schade in casu wordt aangemerkt als de-minimissteun, sprake kan zijn van onaanvaardbare cumulering, gelet op de in besluit nr. SA.43140 van de Europese Commissie gestelde vereisten om een buitensporig hoge compensatie te voorkomen.

- 39 De verwijzende rechter twijfelt of de onderhavige zaak nieuwe of bestaande steun betreft. De begrippen „nieuwe steun” en „bestaande steun” worden in artikel 1, onder b) en c), van verordening 2015/1589 omschreven.
- 40 Het feit dat de steunmaatregelen (verkoop van het overschot aan opgewekte waterkrachtenergie tegen een hogere prijs) meer dan 20 jaar geleden zijn ingevoerd, nog vóór de toetreding van Letland tot de Europese Unie en de liberalisering van de elektriciteitsmarkt, doet twijfels rijzen over de vraag of in casu moet worden aangenomen dat er sprake is van nieuwe in plaats van bestaande steun.
- 41 In dat opzicht wenst de verwijzende rechter te vernemen of de verjaringstermijn moet worden toegepast waarin artikel 1, onder b), iv), van verordening 2015/1589, gelezen in samenhang met artikel 17 van die verordening, voorziet en vanaf welk tijdstip de verjaringstermijn waarin dit laatste artikel voorziet in casu begint te lopen.
- 42 Indien wordt vastgesteld dat de toekenning van de vergoeding moet worden aangemerkt als nieuwe steun of een wijziging van toegekende steun, moet die steun bij de Commissie worden aangemeld overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU.
- 43 Artikel 108, lid 3, VWEU stelt preventief toezicht op voorgenomen nieuwe steun in. De aldus bij wege van voorzorg vastgestelde regeling moet ervoor zorgen dat enkel verenigbare steunmaatregelen tot uitvoering worden gebracht. Teneinde deze doelstelling te bereiken, wordt de uitvoering van een voorgenomen steunmaatregel opgeschort totdat de twijfel over de verenigbaarheid ervan is weggenomen door de eindbeslissing van de Commissie (zie arrest Hof in zaak C-284/12, punten 25-27, en beschikking Gerecht in zaak T-280/19, EU:C:2019:172, punt 91).
- 44 In het bij het VWEU ingestelde systeem voor toezicht op staatssteun vervullen de nationale rechterlijke instanties en de Commissie aanvullende, maar onderscheiden taken. Terwijl de beoordeling van de verenigbaarheid van steunmaatregelen met de interne markt onder de exclusieve bevoegdheid van de Commissie valt, die daarbij onder toezicht staat van de rechterlijke instanties van de Unie, zien de nationale rechterlijke instanties toe op de vrijwaring van de rechten van de justitiabelen in geval van eventuele schending van de verplichting tot voorafgaande aanmelding van de steunmaatregelen bij de Commissie als vastgelegd in artikel 108, lid 3, laatste volzin, VWEU. Wanneer de justitiabelen

zich op een dergelijke schending beroepen, en de nationale rechter deze schending vaststelt, moet hij daaruit overeenkomstig zijn nationale recht alle consequenties trekken, zonder dat zijn beslissing echter een beoordeling impliceert van de verenigbaarheid van de steun met de interne markt, wat tot de uitsluitende bevoegdheid van de Commissie behoort, onder toezicht van het Hof (zie arrest Hof in zaak C-598/17, punten 45 en 46).

- 45 De toepassing van de Unierechtelijke staatssteunregels berust op een verplichting tot loyale samenwerking tussen de nationale rechterlijke instanties enerzijds en de Commissie en de rechterlijke instanties van de Unie anderzijds, in het kader waarvan elk handelt overeenkomstig de haar bij het VWEU toegekende taak. In het kader van deze samenwerking dienen de nationale rechterlijke instanties alle algemene of bijzondere maatregelen te treffen die geschikt zijn om de nakoming van de uit het Unierecht voortvloeiende verplichtingen te verzekeren en zich te onthouden van alle maatregelen welke de verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag in gevaar kunnen brengen (zie arrest Hof in zaak C-284/12, punt 41).
- 46 De nationale rechter is derhalve niet bevoegd om uitspraak te doen over de verenigbaarheid van die steun met de interne markt, maar moet de nodige maatregelen treffen teneinde voor zover mogelijk te verzekeren dat wordt voldaan aan de Unierechtelijke verplichtingen.
- 47 In de Europese Unie beoordeelt de Commissie staatssteun ten behoeve van milieu in het licht van artikel 107, lid 3, onder c), VWEU. Noch het VWEU, noch de communautaire kaderregeling inzake staatssteun, noch verordening 2015/1589 biedt echter een duidelijke oplossing voor een situatie zoals die welke in de onderhavige zaak aan de orde is.
- 48 De toezichthoudende instantie en verzoekster zijn het niet eens met de beslissing van de Administratīvās apgabaltiesa betreffende de wijze van aanmelding van de steun bij de Commissie – daarbij wordt de toezichthoudende instantie verplicht verzoekster te vergoeden voor de geleden financiële schade, mits het besluit van de Commissie is ontvangen, en wordt het Ministerie van Economie gelast de desbetreffende verklaring van steun voor de handelsactiviteit in te dienen bij de Commissie.
- 49 De verwijzende rechter twijfelt derhalve of de voorgestelde aanmelding van de steun bij de Europese Commissie verenigbaar is met artikel 108, lid 3, VWEU, en met artikel 2, lid 1, en artikel 3 van verordening 2015/1589.
- 50 De schadevergoeding wordt gevorderd ten laste van de begroting van de toezichthoudende instantie, die in het verleden niet verplicht was om dergelijke kosten te dragen.
- 51 Overeenkomstig de wet inzake de toezichthoudende instanties voor openbare diensten bestaat de begroting van de toezichthoudende instantie uit overheidsheffingen die worden betaald door de openbare dienstverleners van de

gereguleerde sectoren en uitsluitend voor de activiteit van de toezichthoudende instantie mogen worden aangewend.

- 52 De toezichthoudende instantie is het er niet mee eens dat verzoekster moet worden vergoed uit haar begroting en verwijst in dat opzicht naar de overwegingen 30 en 31 en naar artikel 12 van richtlijn 2002/20/EG. Ook in de rechtspraak van het Hof is benadrukt dat de ontvangen administratieve bijdragen uitsluitend mogen worden gebruikt om de administratiekosten van de toezichthoudende instanties te dekken (zie arrest Hof in zaak C-240/15, punt 45 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 53 De verwijzende rechter twijfelt of een vergoedingsregeling zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, verenigbaar is met de in het Unierecht neergelegde beginselen voor gereguleerde sectoren, in het bijzonder artikel 12 van richtlijn 2002/20/EG, gelezen in samenhang met overweging 30 ervan, en of het aan de staat is om te zorgen dat de in een dergelijke situatie geleden verliezen worden gedekt met de middelen van de openbare exploitant of met de begroting van de staat als geheel.
- 54 Om te bepalen hoe de hierboven genoemde Unierechtelijke bepalingen moeten worden toegepast in het kader van het toezicht op staatssteun, acht de verwijzende rechter het nodig om zich tot het Hof te wenden.